Estul discret. Călătorie, aventură și memorie inițiatoare în interpretarea lui Robert D. Kaplan și a lui Mircea Anghelescu

Bogdan TĂNASE
Universitatea din București

Abstract

The article presents new perspectives on East-European and Romanian studies in relation with travel literature by discussing two recent books: a complex memoir written by the journalist and American historian Robert D. Kaplan, recently translated into Romanian: În umbra Europei. Două războaie reci și trei decenii de călătorie prin România și dincolo de ea (*In Europe`s Shadow. Two Cold Wars and a Thirty-Year Journey Through Romania and Beyond*) and the literary history book on Romanian travel literature *Lâna de aur. Călătorii și călătoriile în literatura română* (*The Golden Fleece. Travelers and Travels in Romanian Literature*) written by Mircea Anghelescu.

Key words: travel literature, adventures, memory, Est-European studies, Romanian studies

Într-o conferință recent susținută la București și intitulată „ From Another Shore: Travel Writing and Regional Identies beyond East and West", Alex Drace-Francis, profesor de literatură și istorie culturală modernă a Europei la Universitatea din Amsterdam, constata existența unui consistent volum de intervenții academice recente (Bracewell, Drace-Francis 2008), precum și a unui reviriment al literaturii de călătorie, al *travelog*-urilor, pe fundalul unei lumi în continuă mișcare.

Premiza profesorului englez era că în foarte multe dintre aceste studii se constată o anumită stare de fapt, o *agency*, o voință de acționa, estică, un fel de *writing back against established European frames*, un răspuns în fața unei dominante, persistente și adeseori stereotipizate caracterizări vestice a estului. Dar ce se întâmplă cu privirea esticului spre est? Textele literaturii de călătorie, literatură de frontieră ea însăși, oferă, din acest punct de vedere, o ilustrare convingătoare. Literatura de călătorie oferă șansa unui limbaj special, afirmă Drace Francis, dată fiind dubla lor funcție: „*narrations of travel are*

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

not just describing boundaries, but also creating them". Ele constituie, în opinia profesorului de la Amsterdam, punctul de plecare al acestor sterreotipii în fața cărora se afirmă astăzi răspunsul est-european. „*Boundry text*", literatura de frontieră recentă anulează vechile granițe – este premiza fundamentală a acestui demers interpretativ.

Comunicare, complexă, l-a avut drept studiu de caz pe Vasile Alecsandri, din a cărui prezentare aș reține momentul în care poetul romantic ajunge în Crimeea. Alex Drace-Francis comentează acest moment subliniind lipsa totală de apetit a acestuia pentru situația la zi, pentru războiul care în acel moment ocupa întregul interes al prezentului. Alecsandri observă orice altceva - în buna sa manieră ironic-detaliată, a romanticului care privilegiază vizualul - decât ceea ce, pentru un occidental ar fi ocupat centrul demersului: războiul de la 1856, cel care a schimbat într-un mod esențial raporturile, nu numai economice, Vest-Est. Ne-am putea legitim întreba dacă este vorba despre o inapetență fundamentală, o lipsă a conștiinței prezentului, un dezinteres sau ar fi vorba despre urmărirea de către pașoptistul și modernul Alecsandri a unui program socio-cultural: cel al călătoriei fondatoare, cea care ar urmări observarea unor modele mai mult sau mai puțin vecine, inspirante civilizațional pentru o societate încă în faze post-medievale. Acest articol favorizează ultima variantă posibilă de răspuns, căci proiectul civilizațional ar sublinia cel mai bine proiectul prezentului, urgența acestuia, ideea centrală cu care călătorul pașoptist călătorea.

Aceeași necesitate a conștiinței prezentului în memorialistica de călătorie se degajă, cred, și din cele două cărți care constituie modelul prezentei interpretări. Este vorba despre cartea jurnalistului, scriitorului și istoricului american Robert D. Kaplan, *În umbra Euro*pei. *Două războaie reci și trei decenii de călătorie prin România și dincolo de ea* și cea a istoricului literar Mircea Anghelescu *Lâna de Aur. Călătorii și călătoriile în literatura română.* Alăturarea lor ar putea fi surprinzătoare, în condițiile în care prima este o carte de memorii de călătorie scrisă într-o stilistică degajată, cu accente uneori de reportaj și scenariu de documentar, un *travelog* aflat în subtil dialog cultural cu multe dintre referințele academice consacrate deja spațiului românesc, iar cea de-a doua poate fi considerată o carte de sinteză, de istorie literară în bună tradiție critică post-călinesciană. Cartea lui Robert Kaplan s-ar situa poate mai lesne, și pe alocuri chiar mai adecvat cu scopul său central, alături de volumele recent apărute și în română ale scriitorilor polonezi Malgorzata Rejmer, *București, praf și sânge*, ori Bogumil Luft, *Românii în goană după happy-end*, iar cartea profesorului Anghelescu alături de distinctivele demersuri de rediscutarea ale originilor și efectelor socio-culturale ale romantismului ale profesorului Paul Cornea.

Scrisă cu rafinament neconstrâns, de povestitor, mergând pe un fir al rememorării care este, în același timp egal, memorie și melancolie, dozându-și nostalgia amintirilor, fără să facă din aceasta un spectacol, poate, cel mult, la un fin și necesar nivel auto-ironic, cartea lui Kaplan prezintă aventura sa

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

în Estul Europei și în România comunistă a anilor '70-'80. Stând sub semnul formativului și al nostalgiei sale, scrisă cu vervă stilistică, cartea istoricului american se aseamănă, din punctul de vedere metodologic, cu cartea profesorului Anghelescu – scrisă cu aceeași plăcere de a povesti, de data aceasta călătoriile românilor, reflectate literar, în eleganța prezenței unor teorii culturale, istorice și literare discret configurate în dispozitivul interpretativ. Ambele demersuri surprind rolul memoriei ca inițiatoarea a cunoașterii Celuilalt, dintr-o perspectivă identitar-estică care așază în centrul său rolul fundamental al livrescului.

Ambele cărți conțin, în opinia mea, o primă perspectivă asupra idei de esteticitate care le unește, dincolo de repoziționarea – mai explicită în cazul lui Kaplan, mai discret formulată în cazul lui Anghelescu – față de discursul consacrat identitar cultural-național în afara consacratelor teme istoriografice pre și post-comuniste. Prima temă comună ar fi sublinierea importanței conștiinței prezentului, cu rol devirusant față de o întreagă tradiție care exultă, ideologizant sau nu, valorile trecutului. O implicită critică a ideologiilor mistificatoare în discursul istoriografic își găsește, în demersul celor doi istorici, o formă de atac, netradițională, sub forma benignei, marginalei din punctul de vedere al canonului genurilor literare, literaturi de călătorie și aventuri.

„Momentul prezent era altădată sacru; îți permitea să te concentrezi pentru a aprecia cu adevărat istoria și împrejurimile. Cele două sunt de nedespărțit." (Kaplan 2016: 58) afirmă istoricul american, așezând totodată, pentru probarea acestei idei, încă de la începutul cărții sale, câteva hărți. Acestea sunt ordonate sub forma unui răspuns implicit adresat pseudo-evoluționismul ideologic al discursului comunist, dinspre prezent înspre trecut, și surprind din istorie doar acele câteva momente fondatoare. Răspunsul implicit pe care Kaplan îl adresează istoriografiei comuniste vizează mai ales *vecinătățile creatoare*, relațiile cu imperiile care au contat: bizantin, otoman, habsburgic, austro-ungar (cu lăsarea deliberată și justificată ulterior în carte a hărții imperiului roman). Tema prezentului înseamnă pentru ambii istorici tema scrisului din mijlocul evenimentelor. Aceasta îl face pe Kaplan să insereze eficient în memoriile sale despre România comunistă fina observația a deruralizării și a masificării totalitare prin așezarea în opoziție radicală și tragică a țăranilor împotriva orășenilor (ca în cazul descrierii unor scene din timpul unor demonstrații ceaușiste, cu autobuze de țărani aduși cu forța la manifestație, sub atenta supraveghere a unor ciocli în haine lungi și negre, în timp ce orășenii, „mai greu de controlat" stau și privesc tăcuți pe margine); sau a identificării temei „familiei strânse în jurul unei mese sărace" (Kaplan 2016: 101), temă a unui prezent ce conta încă acut pe reinițierea unui trecut mai bun; sau ca în cazul descrierilor covârșitoarelor lupte intime cu „banalitatea și plictisul" din mijlocul unei lumi chinuitoare, întocmai ca în romanele Hertei Muller. Nu în ultimul rând, prin citirea trecutului istoric (recent), a figurilor sale politice, de la Dej, la Ceaușescu și Iliescu, de la Carol I la Cuza,

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

sau ca în cazul unor figuri politice ale prezentului românesc imediat, prin problematicile cele mai polarizatoare care au traversat societatea românească post-decembristă: naționalismul, antisemitismul, xenofobia, relația cu Rusia, cu vecinii istorici, cu Occidentul.

Discutarea dinspre prezent înseamnă la Kaplan și reașezări ale traseelor geografice consacrate. Vede stepa Bărăganului dinspre prezentul care conține încă drama deportaților pentru a ajunge în Moldova, mai exact în Focșaniul unei cafenele cu tineri douămiiști; mai apoi în Bârladul lui Dej, în Iașiul cu sinagogile sale depopulate în urma comunismului și cu un trecut antisemit încă neclarificat, în Moldova de peste Prut și la problemele sale europene actuale. Din Banat în Maramureș, de la Constanța și relevanța ei actuală pentru geopolitica americană în relație cu Orientul Mijlociu la Giurgiu cel tern dar apropiat de vecinătatea bună și europeană (e remarcabil, în acest sens, portretul pe care i-l face unui „preot modern" care privește cu calm european și cultural la integrarea elementelor gotice în biserica lui ortodoxă). „Să călătorești înseamnă să faci comparații cu ultimul lor vizitat"(Kaplan 2016: 246) este marca specifică a acestei intense prezentificări.

Nu altfel stau lucrurile în cazul demersului lui Mircea Anghelescu. Prin datul genului literar ca atare, literatura de frontieră este un gen care surprinde mai ales impresiilor unui prezent marcant. Aceasta nu îl împiedică pe istoricul literar să observe tocmai intensitatea și uneori chiar presiunea acestuia în cazul călătorilor români. Fie că mizează pe sublinierea temei vecinătăților creatoare în viziunea Asachi-Golescu: „Cercetând pe vecinii noștri bunele așezământuri, orânduielile, măiestriile și uneltile iconomiei spre a le introduce în patrie" (în Anghelescu 2015: 15), fie că mizează pe identificarea în discursul de călătorie interpretat a asemănătorului în relația cu Occidentul, ca în cazul lui Kogălniceanu și Spania, ori a revalorizării tradiției orientale, ca în cazul descrierilor luxuriante făcute Istanbului sau Magrebului, ori a unor toposuri neobișnuite în tradiția literară de călătorie (cu un ecou în realitățile socio-economice românești actuale) precum Veneția, Anglia, în opoziție cu mereu discutatele modele formatoare Franța și Germania, ori radical opoziționale ca Rusia) și, din nou, Orientul – demersul lui Mircea Anghelescu conține persistent nevoia de a reinterpreta prezentul metodologic al literaturii de călătorie în raport cu definirea conștiinței culturale românești.

A călători înseamnă pentru Kaplan destin. Aventura sa est-europeană începe într-un mic anticariat din Ierusalim, la începutul anilor `80, prin descoperirea unei cărți de istorie a lui H. Gordon Skilling despre guvernele comuniste ale Europei de Est. O carte ternă, informativă, din care tânărul în căutarea unui sens existențial Kaplan redescoperă, încă de la primele pagini, un adevăr est-european dureros: „ La pagina 7 am înțeles că tocmai lipsa de unitate a statelor est-europene ușurase ocuparea lor de către Uniunea Sovietică și perpetuase dominația acesteia în regiune." (Kaplan 2016: 31). O divizare pe care o observase deja în urmă cu opt ani, în călătoria din 1973, de la Berlinul de Est la București.

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

Noile teme ale esticității recente sunt, atât în opinia lui Kaplan cât și în cea a lui Anghelescu – ambele formulate însă la un nivel discret : vecinătile nu doar, dar mai ales, estice și levantine creatoare; interpretarea prin momentelor de călătorie care le surprind; semnalarea comparației prin asemănare între aceste vecinătăți și, nu în ultimul rând, accentul pus pe oameni și în planul secund pe geografii vizuale.

A doua trăsătură distinctivă în conturarea unei perspective asupra esticității surprinsă de ambele demersuri constă în așezarea livrescului ca marcă specifică a esticității: livrescul ca formă a memoriei inițiatoare, programatice, cu sensul de fondatoare individual, social și cultural în interpretarea pe care Mircea Anghelescu o face literaturii de călătorie din România și în sensul de memorie reinițiatoare pe care Robert Kaplan i-l alocă în raport cu destabilizanta perioadă a comunismului. Estul care se uită sanitar la lume prin conștiința propriului prezent, căci, așa cum sună citatul din Pessoa ales de Kaplan drept motto al cărții sale, „cine a zâmbit vreodată, gândind la trecut sau viitor?".

Prin memorie inițiatoare, semnalată în titlul acestui articol, înțeleg tocmai proiectul repoziționării discursului istoriografic pe care cele două cărți îl conțin cel puțin la un nivel implicit. De ce literatura de călătorie și aventuri este cea mai indicată în conturarea acestui demers nu este o întrebare care să ridice prea multe dificultăți. Literatura de călătorie este, așa cum se degajă din cele două cărți, o formă de lectură, o formă a recitirii, heteronomă , susținută, în care memoria locurilor și a evenimentelor este în primul rând livrescă : „Să citești – afirmă istoricul american - înseamnă să afli despre contextul istoric în care ai crescut." (Kaplan 2016: 35) Sau: „O călătorie este liniară - ține de un singur loc, o singură percepție sau o singură carte la un moment dat, fiecare adânc înrădăcinată în memorie, pentru a te schimba pe vecie" (Kaplan 2016: 59).

Călătoria și lectura, afirmă Kaplan, sunt opuse stilului „împrăștiat" de azi. Și în acest punct demersurile lui Kaplan și Anghelescu se aseamănă. A călători înseamnă pentru ambele demersuri a citi: „Căci adevărata aventură a călătoriei este de ordin mental, și presupune imersiunea în viața unui loc, când nimeni din afară nu te poate contacta. *Ești singur*. Viața se reduce la ce ai în fața ochilor, făcând acea experiență mult mai vie și mai intensă." (Kaplan 2016: 57). Singurătatea aventurii și individualitatea ei esențială sunt asemănate explicit și continuu de către istoricul american singurătății și singularității lecturii, liniară și totodată radială.

Autorii inventariați în acest sens de Mircea Anghelescu nu sunt doar numele consacrate ale genului, de la oamenii „începutului de drum", pentru a relua formula consacrată, fondatorii romantici precum Grigore Alecsandrescu, Dinicu Golescu, Mihail Kogălniceanu, Treboniu Laurian, Heliade Rădulescu *et alii*, ci și personaje neconsacrate literar, aflate în afara pretențiilor literare: profesorul de română al unui fanariot, Teodor Codrescu; exploratori precum Iuliu Popper sau Emil Racoviță, fostul elev al lui Ion Creangă;

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

ori Bazil Assan și aventurieri ca Nicolae D. Ghika Comănești, Aurel Varlaam, specialiști într-un domeniu neliterar, savanți precum doctorul Nicolae Manolescu ori geologul Grigore Ștefănescu. Toți aceștia sunt discutați prin distinctivul efort de „a citi un loc", în ciuda inaccesibilității mijloacelor profesioniste aflate la dispoziția unui scriitor consacrat. Aceștia citesc în lungi „fraze-fotografie", observă Mircea Anghelescu, cu o nedisimulată, identitar-estică pasiune intelectuală, livrescă și culturală:

> Aș dori să am darul vorbei sau pe al penelului pentru a vă putea da o idee despre aspectul fermecător al acestor regiuni când marea e lină, cerul senin și soarele voios. Cum însă îmi lipsesc complet aceste daruri, mă voi mărgini să vă arăt câteva fotografii, ce, față cu realitatea, nu sunt decât caricaturi, căci ceea ce deosebește peisajul polar de celelalte peisaje e finețea coloritului, e limpezimea aerului, e dulceața tonurilor, și fotografia nu poate să le reproducă. (E. Racoviță, în Anghelescu 2016: 214)

Îi rămân la dispoziție lui Racoviță, ca tuturor acestor nume de autori scriitori neprofesioniști, arată foarte adecvat Anghelescu, în bună tradiție estică, mijloacele care decurg din lecturile formatoare, bogate stilistic:

> În adâncimea nesfârșită a văzduhului ceresc, albastrul se subție în palide tonuri, iar între ele și întunecimea mișcătoare a valurilor mării, se desfășoară alba priveliște a țărilor muntoase sleite în zalea lor de gheață. Munți uriași înalță în aer piscuri ascuțite, învălite în troiene sclipitoare, iar în poale poartă ghețari măreți ce umplu văile cu masele lor străvezii. (E. Racoviță, în Anghelescu 2016: 214)

Același simptom al esticității se poate observa și în descrierea Niagarei, făcută de acribicul geolog Ștefănescu într-un moment de entuziasm rememorativ livresc: „ai zice că o apă de smarald topit izvorăște din cine știe ce peșteri fermecate ale celor *O mie și una de nopți*." (în Anghelescu 2016: 228)

Călătoria ca destin livresc este surprinsă și de elogiul explicit pe care îl aduce Kaplan cărții și lecturii încă din primul capitol, „Camera lui Nabokov". Adnotațiile lui Kaplan despre rolul cărților în conturarea unei conștiințe a aventurii și a memoriei reinițiatoare sunt făcute încă de la primele pagini ale cărții: „O carte înseamnă libertate"; „Cărțile cu coperte cartonate sunt pentru firile sedentare", „Cu adevărat importante sunt cărțile pe care le-am cumpărat cu câteva decenii în urmă." „O carte pe noptieră luminează până și cea mai mizeră cameră de hotel." „Cartea este cel mai senzual obiect neînsuflețit", „Să nu subestimăm amintirile oferite de cărți.", „Cărțile sunt

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

un act de rezistență nu doar față de ispitele epocii electronice, ci și față de propriile noastre probleme și vanități. Rostul lor nu este să te facă să ai succes, ci să te facă să trăiești în prezent." (Kaplan 2016: 25-28)

În povestirea lui Nabokov la care face referire Kaplan, *Cloud, Castle, Lake*, eroul, în încercarea sa de a scăpa de un grup de turiști agasanți, de a evada din conformismul lumii, închiriază o cameră la un han, de unde se vede doar imaginea foarte romantică pe care o conține titlul și își dă seama că ar putea trăi acolo tot restul vieții. Un singur lucru lipsește: alegerea cărților care i-ar popula micul univers definitiv, și implicit dilema care urmează din aceasta. Kaplan, călătorul ajuns acum la maturitate, nu are niciun dubiu, știe ce cărți ar alege; cărțile care i-au provocat și format destinul de călător.

Identitatea călătorie-carte este și cea care îi oferă lui Kaplan o perspectivă asupra esticității pre și post-comuniste. De la primele impresii despre un București al anilor '70, devitalizat de memoria sa cea mai livrescă, levantinismul „se simțea aici un tip de suferință complet străină Levantului" (Kaplan 2016: 39) și până la lungile conversații cu intelectuali, în semi-clandestinitatea unei societăți controlate de aparatul de securitate ceaușistă al sumbrilor ani '80, în intimitatea „dureroasă" a apartamentelor acestora, burdușite de cărți, Kaplan regizează subtil portretul unei țări sub dictatură în care „memoria unui trecut precomunist" făcea posibilă „și un viitor dincolo de acesta" (Kaplan 2016: 42). Din mijlocul unui prezent sufocant, lipsit de libertate, românii anilor '70-'80 sunt descriși de Kaplan trăind într-o formă de evazionism benign și redempțional. Aceasta însă îi face singuri și singulari în comparație cu restul țărilor estice, nu numai la un nivel uman imediat. Din toate țările estice vizitate la începutul anilor '70, tânărului american, în ciuda ospitalității cu care este primit, îi este cel mai greu să lege prietenii cu românii. Români care, la începutul anilor `80 trăiesc din memoria unui trecut levantin tragic curmat, din amintirea interioarelor plușate, moi, confortabile, exact ca în cartea pe care Kaplan o citea în acea călătorie din 1981 în România, *Casa Budenbrook* de Thomas Man, o Românie care se hrănea continuu cu memoria „dimineților pierdute", după cum scria, din mijlocul acelorași vremuri, Gabriela Adameșteanu. O nostalgie hrănită, indirect și malign, de discursul ideologic comunist oficial, care vicia și mai adânc memoria istoriei naționale și speranțele ei într-o mai rapidă refacere post-decembristă.

Esticitatea și reinterpretarea prezentificatoare semnifică pentru Robert Kaplan și Mircea Anghelescu o formă de refondare prin memorie (est)etică, cu adevărat inițiatoare, căci, mai mult decât în oricare alt spațiu, solidaritatea, unitatea estică nu pot veni decât de aici – o afirmă explicit istoricul american comentând povestea preotului din Giurgiu: „Estetica influențează caracterul etic al unui popor" (Kaplan 2016:174). Acest caracter estic bazat pe o fundamentare estetică le oferă celor crescuți în această tradiție șansa unei adevărate Uniuni Europene, deschise, curioase, vii.

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

> Atracția pe care o exercită postmoderna Uniune Europeană, în ciuda dificultăților pe care le întâmpină, ține de dorința popoarelor din fostele state comuniste – de la statele baltice până în Balcani – de a scăpa de rigorile naționalismului modern, și de a intra într-o lume a drepturilor individuale, dincolo de etnie. (Kaplan 2016: 126)

Această formă a relecturii pe care literatura de călătorie o presupune, a unor destine și locuri, esențial fundamentată pe tradiția livrescă în care esticii s-au format, a condus la impunerea unor direcții noi în studiile literare de astăzi: „Două concepte istorice se desprind din ruinele Europei comuniste. Pe unul, «Europa Centrală», presa îl tăbăcește acum. Pe celălalt, «Balcanii», trebuie încă să-l descopere..." scria Kaplan într-un articol din *The Wall Street Journal* din 1989. La această listă s-ar putea adăuga acum, așa cum o arată demersurile celor doi istorici, un alt concept revizitat: Europa de Est.

Bibliografie:

ANGHELESCU, Mircea, 2015, *Lâna de aur. Călătorii și călătoriile în literatura română*, București, Cartea Românească;

BRACEWELL, Wendy, Alex DRACE-FRANCIS (eds.), *Under Eastern Eyes. A Comparative Introduction to East European Travel Writing on Europe,* volumul al doilea din antologia *East Looks West: East-European Travel Writing in Europe*, Central European University Press, Budapest New York, 2008;

CĂLINESCU, Matei, 2003, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, traducere de Virgil Stanciu, Iași, Polirom;

CORNEA, Paul, 1972, *Originile romantismului românesc: spiritul public, mișcarea ideilor și literatura între 1780-1840*, București, Minerva;

DRACE-FRANCIS, Alex, 2016, „ From Another Shore: Travel Writing and Regional Identies beyond East and West", conferință susținută la New Europe College, 7 iunie 2016;

KAPLAN, Robert D., 2016, *Două războaie reci și trei decenii de călătorie prin România și dincolo de ea,* traducere de Constantin Ardeleanu și Oana Celia Gheorghiu, București, Humanitas.

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)

Asist. univ. Bogdan TĂNASE
Universitatea din București
bogdan.tanase@litere.unibuc.ro

Asistent universitar la Departamentul de Studii Literare, colectivul de Teoria literaturii, Facultatea de Litere, Universitatea din București. Doctor în filologie al Universității din București (2014). Colaborator la revista *Dilema veche.*

Publicații (în lucru) : un volum despre forme subversive ale realismului în literatura română din jurul anului 1971.

Domenii de interes științific: literatura în perioada comunistă, forme ale teoriei literare recente.

BDD-A26186 © 2017 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:39 UTC)